

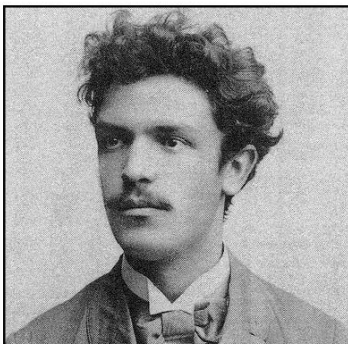

Městská knihovna v Praze **120 let**

**Karel
Hlaváček**

**Mstivá
kantiléna**

PRAHA 2011

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Pozdě k ránu; Mstivá kantiléna; Žalmy tak, jak bylo vydáno v nakladatelství Ad Fontes v roce 2001 (HLAVÁČEK, Karel. *Pozdě k ránu ; Mstivá kantiléna ; Žalmy*. 1. vyd. v Ad Fontes. Blansko : Ad Fontes, 2001. 93 s. ISBN 80-902927-2-0).

Text díla (Karel Hlaváček: Mstivá kantiléna), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

HLAVÁČEK, Karel. *Mstivá kantiléna* [online]. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/00/46/mstiva_kantilena.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 01. 04. 2011.

I.

Oh, moje Manon! To již není nesmělý Váš abbé,
jenž k sličné Manon chodil, stonavé a nudou slabé,

a při němž Manon doufávala: snad se dneska vzmuží
a začne slibovanou legendu o hříchu žlutých růží...

Oh, moje Manon! Zvykejte! Dnes hlas mám příliš tvrdý
a jako Geus jen na svůj hlad si mohu býti hrdý.

Já schvalně opustil své soudruhy a rodná pole,
bych zazpívat Vám mohl kantilenu při viole,

a mstivou kantilenu, v níž by moje ústa chabá
Vám vyčtla, že jste spíše hladem nežli nudou slabá,

a v níž by vzmužily se moje oči bez tepla
nad legendou, jak luna dlouhým pláčem oslepla...

Vím, že má Manon všecka nervosní je z všeho toho,
že ráda by si lhala starou touhu pro někoho,

a zatím ticho trapné, ticho rozespale všady
na uvítanou *jinému* se snáší nad zahrady.

II.

Do pusté naší krajiny ni měsíc nezasvítí,
vše bez vůně je, bez tepla, a marno něco sítí –
jen tiše, tiše, Geusové, – prý musí to tak býti.

A zvony mdlé jsou, bez moci, a neprocitnou ani,
nemožno poplach zvoniti a dlouho do svítání –
jen tiše, tiše, Geusové, jen ztište svoje přání.

A na pláň dlouhou řad'te se a s ostřím v pěsti mstícím
se dejte do tmy na pochod ku Městům klidně spícím –
jen tiše, tiše, Geusové, za větrem žalujícím.

A cestou v polích ztracenou před brány připližte se,
los metejte, kdo nad spícím pěst svoji první vznese –
jen rychle, rychle, Geusové, za rod náš pomstěte se!

III.

To bylo Istivé kyrie, jež na večer vsí pustou lkalo,
za naše pole, které dlouhou bázni neplodné se stalo –
to byla prosba za teplo, jež hlas náš, mdlý a nevyspalý,
pro naše ženy chtěl, jež dlouhou bázni neplodné se staly.

To bylo Istivé kyrie za naše mladé ženy lysé,
my za ně denně prosili a štkali, ve tmách plazili se,
my bez reptání každým hladem pro ně mřeli ve svém žití –
však tímto hladem, Pane, tímto hladem nechtěli jsme mřít!

A když pak ve vášnivém náručí nám opět umíraly
i ženy poslední, jež dlouhou bázni neplodné se staly,
my se zařatou, mstivou pěstí, se zařatým, mstivým hledem
jsme smýkali tvým jménem, dívoce ho ve tmách řvali:

že zrovna tuhle vášeň – slyšíš? slyšíš? – v našem těle snědém
my udusit a na oltář ti hodit nikdy nedovedem!

IV.

Zas den byl ospalý – po proudu řeky kdosi šel –
pod smutným nebem, nebem nízkým, nebem bez tepla –
to den byl ospalý – kdos zádumčivě v dálce pěl:
že marno vše, že nevzroste nic, že nic nevzeplá.

A večer sychravý byl, zimomřivá nálada,
a všady bázlivě si lehli, světla zhasili,
když náhle vzpomněli, že marno myslet na lada,
že ani letos nevzejde, co před léty tam zasili.

Noc byla zamlklá – kdos podle řeky ještě šel –
byl měsíc v mracích, v mracích smutných, měsíc bez tepla,
na břehu protějším kdos zádumčivou píseň pěl:
Že marno vše. – Že nevzroste nic. – Že nic nevzeplá.

V.

Kol vychrtlých tváří jim ovlhly zcuchané vlasy –
(den celý byl mhavý, i večer byl smutný a mhavý),
a ačkoli k osmé juž mohlo být na věži asi,
a večer byl tentokrát nezvykle smutný a tmavý –
přec čekali všickni, a čekal i úsměv jich lhavý.

Ve shrbených krcích svých divoké krotíce hlasy –
na zhublých tvářích svých jízlivý úsměv (však lhavý)
a vyzáblé pěstě své pod pláštěm sevřeny asi:
tak v podloubí stáli již s poledne, hlava dle hlavy...
Pak odbilo pomalu... Hodina soudu a spásy...
A pacholci táhli ho v kleci tmou nad jejich hlavy.
Oh, mstivé ty tváře! Oh, divoké, basové hlasy! –
Teď chorál mu řvali! A posměšný chorál (však lhavý),
neb lhalo-li všecko – byl posměch jich nejvíce lhavý!

To bylo, když večer byl pustý a nezvykle smutný a tmavý.

VI.

Mí bílí a naivní barbaři! Toto píši Vám, já Rusý! Hleďte pilně na smutné své pouti dvě oči, dvě zsinale a mlčelivé oči. Šlo Vás již mnoho lhostejných kolem nich a byli jste vždy tupí a bezcitní k těm dvěma nešťastným očím. Já zastavil se včera před nimi v dlouhé, tiché modlitbě, – a když jsem vzpomínal i Vás, – ony si mlčky a dlouho stěžovaly. Protož hleďte je ve snech svých, hleďte je ve starých modlitbách, hleďte je v písniích básníků zádumčivých a zapomenutých... Tam ještě nejspíše najdete je. Bělma jich chorobně zažloutla a stříbro jich pohledu časem začernalo. Je v nich tisíce skloněných vesel, kopí a polnic... Zachvíte se před nimi, neb je hrůza v nich, mí barbaři bílí! Jen nebuďte nikdy lhostejni k pohledům, které potkáváte u cest, žalující.

Snad setkáte se při plavbě s nimi na stěnách rodinné kajuty v plachetní lodici, děděné z otců na syny a vnuky. Bývají tam hranaté, dogovité hlavy s nekonečnou něhou malých, zašedlých očí, očí ironických, jaké mají Vlamové... Mějte úctu k nim, neb oči ty zsinaly zvláštním nádechem žluti a bázlivé jsou od stálého hovoru vln, tlukoucích na boky lodi.. Neb zajděte mezi nejmenší a pozorujte dítky hrající si na lučině. Ty zvláště pozorujte, které se s ostatními neveselí a netrhají ani kohoutky, ani sasanky, ani mák plápolavý, ale bloudí zamlkle vysokou travou u bažiny, zastavující se, jakoby v rozpacích, nad trsem bolehlavu. (Očinka dlouho jim páchnou pak hořkou a smrtící vůní...) A za sychravých, vlhkých odpolední, kdy všecko má vůni vlhkého písku a pobřeží bývá opuštěné a moře lhostejně vlny přehazuje, vyjděte na mělčiny. V zelených vlnách zářívají krásné a veliké oči důvěrným přísvitem mléčné perle, vržené vlnou. A nic není nad jejich smutek, nic nad jejich mlčelivost. (Vzpomínáte na krásnou legendu o delfínu, již jsem vám kdysi vypravoval na jezeře? A na zakletého básníka vzpomínáte, jehož celý život byl jedinou jásavou hymnou ku slávě Moře?) Něha písne

vyvětrává, její zlata vyblédají – a nic není smutnějšího nad smutek těchto dvou očí, očí básníka zakletého.

Budete-li však mít dosti síly a odvahy, mí barbaři bílí, trvejte za nocí smutných a bezútěšných při zavřených dveřích na modlitbách. A až světlo ve svítilně Vaší blednouti počne a srdce Vaše bázní počnou se chvěti a ruce vaše uslábnou strachem při modlitbě – vrhněte spěšný pohled do očí svých zrádných a hlubokých, jež umí lháti víc než sen, víc než stará modlitba nebo píseň básníka zapomenutého, – a zachvíte se. Potkáte tam v hluboku očí, cizí dvě oči, oči ironické a zrádné, jež zbojácněly od stálého hovoru vln tlukoucích na boky lodě, – a setkáte se tam s cizími, příliš hořkými pohledy dvou očí, jež uzrály příliš brzo a jimž se neslibuje dlouhého života, neb páchnou hořkou a smrtící vůní bolehlavu. A až na dně, tam v hluboku, kde všechno má pronikavou vůni vlhkého písku a kde moře v zelených vlnách lhostejně rudé skabiosy přehazuje, budou na Vás civěti dvě oči, očí básníka, jehož život byl jediným slavnostním výkřikem ku chvále Moře a jehož píseň dnes vyvětrává a zlata vyblédají. Oh, slitujte se nad mlhou všech těchto očí! A nemoudří! – Jen v sobě hledejte, v sobě, když sen, staré modlitby a básníci málo budou Vám lháti.

VII.

Juž zvečera zarostlé prsty na varhanách únavou spaly,
a pod hřívou ryšavou dlouho kdos tajil svůj pláč,
neb lhalo tu všecko – i svíce, jež v temnotách pohasínaly,
i obrazy svatých: oh, zsinalé tváře vždy nejspíš snad lhaly...

Vše lhalo tu, všecko. I pižmová levkoje vůní svou lhala,
i luna, jež kohosi vzbuditi marně se vysilovala,
i veliká, zarostlá ruka, jež k ránu již bojácně spala,
a ryšavá hříva: oh, ryšavá hříva vždy nejvíc snad lhala.

Pak únavou zapadla luna, jež marně se vysilovala...

A svárlivé ruce, jež za dne se divoce ze zvyku rvaly,
se pomalu budily z mrákot, jak v bolestné závratí spaly,
a hubené, zarostlé prsty, jež ze všeho nejvíce lhaly,
tak bázlivě k hořením oktávám z ticha se přibližovaly
a hrály pak tichoucké impromptu, bázlivé impromptu hrály.

VIII.

Je večer – černé mraky jdou n
eplodnou, chorou krajinou
se modlit Anděl Páně...
Klekají tiše nad lada,
kde ironická nálada
mdle usmívá se na ně.

Je hříšný večer, večer mdlý,
nikdo se s nimi nemodlí.

A černé mraky k Věži jdou,
jež dříme v dálce za vodou,
a ruce věší na ni...
Však zvony mdlé jsou bez moci
a spí po dlouhé nemoci
a neprocitnou ani.

Je hříšný večer, večer mdlý,
ni zvony mé se nemodlí.
A zbožné mraky dále jdou
se svojí marnou modlitbou
a s tichým smutkem jejím...
A moje rusá nálada
mdle usmívá se na lada
a ironizuje jim:

Je hříšný večer, večer mdlý,
u nás se nikdo nemodlí.

IX.

Byl deštivý soumrak – a vítr se za řekou bál,
a světla se bála, a báli se nemocní psi,
již bojácně štěkali chvílemi z rozmoklých skal,
oh – báli se od včera, báli se do prázdných vsí.

Ač včera již navečer hnali je důtkami z bud,
než odešli za řeku, vítr kde bojácně pěl,
psi nemocní štěkali, štěkali z rozmoklých hrud,
hlas jejich vychrtlý chvílemi zimou se chvěl,

Neb v chalupách při lampě zkoušeli broušenou zbraň,
k půlnoci teprv, když běhoun se vesnicí hnál
a smluvené heslo dal: Staniž se – staniž se – staň!,
psy nemocné za klení hnali až do rodných skal –
a sami se srotili, sami na rozmoklou pláň.

X.

Snad na sta jich sedělo uprostřed náměstí kol prázdných stolů
(byl slavnostní večer a jejich bůh zažehal po nebi síru)
a zraky jich s oblohy šilhaly pokradmu k radnici dolů...
oh, v městě si chytili biskupa pro jeho zuřivou víru.

Oh, chytili tlustého biskupa, jídával boha prý svého
a posílal proti nim lancknechty, posměšně tupil jich víru –
dnes slavnostní chystají večer si z biskupa, z biskupa ctného,
a jejich bůh k hodu jim zažehá po nebi dusivou síru.

Tak ztrnule seděli hladoví uprostřed náměstí spolu
a zraky jich dychtivě šilhaly k radnici od prázdných stolů.

XI.

Již před týdnem spravoval koženou zástěru ohlodanou...
dnes čekal, až zajde jen ospalý měsíc a lancknechti usnou –
když zašel a usnuli – osedlal vychrtlou herku svou hnusnou
a podhradím tichounce projel, jí bruče své: da da da – nou.

Přes pole pak klusal, než v chalupách zhasnou a čekáním usnou –
než zhasli a usnuli, k podloubí přiklusal, zjasniv své rysy,
a na liščí ohon pak přivázav herku svou zpocenou, hnusnou,
po předsíních zpíval: já kupuji krysy – já kupuji krysy!

Pak v půlnoc, když skoupil vše, zadrhnul zástěru ohlodanou,
a v krajině bázlivé, v krajině temné a v krajině dusné
jel na herce vychrtlé, na herce zpocené, na herce hnusné,
pod vousy své rusé jí bruče na zkonejšenu
svým tenorem chraplavým: da da – nou – da da da – nou.

XII.

Již mrtvo vše, již mrtvo vše, kraj ani nezavzdychá –
a marno vše a marno vše – ten tam je vzdor a pýcha,
ryk msty již nikdy nezazní zde do mrtvého ticha.

Tlí v polích marné modlitby na tělech hnisajících,
těch, kteří známku geusovství ve vpadlých měli lících
a kteří mstili, mstili ji na Kroesech hodujících.
Po polích sirné plameny nad mrtvolami svítí –
Oh, moje Manon ješitná – hle konec, konec žití,
jen plačte s mojí violou – i její struny cítí:
neb mrtvo Geusů království – oh, muselo tak býti.

Karel Hlaváček
Mstivá kantiléna

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 01. 04. 2011